

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) รัฐบาลกำหนดให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยจะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การจ้างงานการกระจายรายได้สู่ชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (ธนกฤต สังข์เฉย, 2550: 276) จวบจนกระทั่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีการกำหนดบทบาทในส่วนของอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวไว้ในประเด็นของการพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่ใช้ในปัจจุบันนี้ ที่เกิดกระแสนิยมกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้พึ่งพาตัวเองเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสแนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม” หรือ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-Based Tourism) ที่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตและทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ทั้งธรรมชาติประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ที่เน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ สามารถใช้ “การท่องเที่ยว” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ที่ทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ลดการพึ่งพาสังคมภายนอก และกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งที่พึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกัน ยังนำไปสู่การดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สมดุลกับภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของชุมชนให้มีความยั่งยืนตลอดไป ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนที่เป็นผู้ดำเนินการว่าจะมีความรู้ความเข้าใจถึงแก่นแท้ของหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ ในการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ที่ผ่านมา โดยการตรวจสอบเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า

การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียแก่ชุมชนท้องถิ่นมากมาย และปัญหาที่ชุมชนประสบในการดำเนินกิจกรรมและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่สำคัญและน่าสนใจ ปัญหาหนึ่งคือ ชุมชนผู้จัดการท่องเที่ยวยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น ถ้าจะส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้นั้น จำเป็นที่สมาชิกในชุมชนต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะในการดำเนินการต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนที่มีจำนวนมากในคราวเดียวกันนั้น ย่อมทำได้ยาก จึงต้องหาวิธีการเพื่อพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้ได้ผลอย่างเต็มที่ที่สุด ดังนั้น หลักการหนึ่งของการพัฒนาคือ หลักการใช้ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น (พจน์ สุจันทร์, 2522: 127) เนื่องจาก “ผู้นำชุมชน” หรือ “ผู้นำท้องถิ่น” เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการชี้นำสังคมหรือชุมชน รวมถึงมีพฤติกรรมตัวอย่างที่สามารถจูงใจให้สมาชิกในชุมชนปฏิบัติตาม หรือเคารพเชื่อฟังได้ และในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมนี้ ยังจำเป็นต้องอาศัยผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีคุณภาพ และมีความสามารถ ดังคำกล่าวที่ว่า “ความเข้มแข็งของชุมชนใด ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนผู้นำท้องถิ่น ความรู้ และทักษะของผู้นำท้องถิ่น” (อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอำ, 2541: 243) ซึ่งแนวคิดดังกล่าว ได้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ยังคงระบุว่า “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ทรัพยากรคนเป็นหลัก ถ้ามุ่งให้คนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ คนเหล่านี้ก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมหรือชุมชนโดยรวมได้ นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาฯ ดังกล่าว ยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนให้เกิดขึ้นในทุกระดับของภาคส่วนในสังคมไทย

ทั้งนี้ ในการพัฒนาและเสริมสร้างให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีคุณสมบัติและมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น มีหลากหลายวิธี เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติงาน รวมถึงการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่วิธีการที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งคือ “การฝึกอบรม” เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สามารถให้ความรู้เฉพาะเรื่องในเวลาที่กำหนด เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ อันจะช่วยพัฒนาและปรับปรุงให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชูชัย สมิทธิไกร, 2548: 19) นอกจากนี้ การฝึกอบรมจะเกิดประโยชน์สูงสุดได้ จำเป็นต้องมีหลักสูตรฝึกอบรมที่รวบรวมความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ แต่จากการศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีน้อยมาก และเท่าที่พบจะเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้การศึกษาในระบบ เช่น สำหรับนักศึกษาโปรแกรมการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งจะเน้นเนื้อหาที่เจาะลึก และยังไม่เหมาะสมกับชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ที่เป็นการให้การศึกษานอกกรอบ และมีความเหมาะสมกับการฝึกอบรม

เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะกับกลุ่มของผู้นำชุมชนท้องถิ่น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและหาคำตอบเชิงประจักษ์ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นหลักสูตรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การเกิดคุณประโยชน์ที่ดีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

2. คำถามการวิจัย

คำถามการวิจัย (Research Question) ในการวิจัยครั้งนี้คือ “หลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีลักษณะอย่างไร ?” โดยประกอบไปด้วยคำถามย่อยๆ ดังนี้คือ

2.1 ปัจจุบันผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ?

2.2 ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนมีความต้องการจะพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนบ้างหรือไม่ ?

2.3 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนให้ประสบความสำเร็จ จะมีกระบวนการอย่างไร และประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง ?

2.4 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีรูปแบบและแนวทางการดำเนินการอย่างไร ?

2.5 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้น มีประสิทธิภาพหรือไม่ เพียงใด ?

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.3 เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ด้านด้วยกันคือ

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

4.1.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1 ประชากรคือผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบด้วย 8 อำเภอ 48 ตำบล 388 หมู่บ้าน มีผู้นำเฉลี่ยหมู่บ้านละ 35 คน รวมทั้งสิ้น 13,580 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane, Taro) จำนวน 400 คน

4.1.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2 และ 3 ประชากรคือกลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่สมัครใจเข้าร่วมฝึกอบรม จำนวน 30 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.2.1 ศึกษาบทความ ผลงานวิจัย เอกสาร และตำรา เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในประเด็นองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม รวมถึงปัจจัยที่ชี้วัดประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำท้องถิ่น

4.2.2 สรรวจข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.2.3 ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.2.4 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.2.5 ประเมินผลประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.3 ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่หรือพื้นที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ

4.3.1 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1 ผู้วิจัยเลือกสำรวจในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 8 อำเภอ 48 ตำบล 388 หมู่บ้าน

4.3.2 สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยเลือกพัฒนาและทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรมฯ ในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 12 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2554 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลของการวิจัยนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการจัดทำเอกสารและตำราทางวิชาการ รวมถึงการดำเนินการวิจัยต่อยอดต่อไป

5.2 คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการเรียนการสอนแก่นักศึกษาในระบบมหาวิทยาลัย หรืออาจใช้ประกอบการศึกษาเรียนรู้นอกระบบให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาได้ทั้งกลุ่มผู้นำชุมชนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชนต่างๆ

5.3 กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่นในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รับการฝึกอบรม มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีขึ้น รวมถึงมีทักษะการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

5.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไปฝึกอบรมให้ความรู้หรือเป็นแนวทางประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนหรือสมาชิกชุมชน ในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น

5.5 นักวิชาการและนักวิจัย สามารถนำข้อมูลไปศึกษาอ้างอิง และปรับใช้ในงานวิจัย ที่มีลักษณะเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาศึกษาและวิจัยต่อไป

5.6 ผู้ที่มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางหรือเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

6. นิยามศัพท์

การพัฒนาหลักสูตร (The Development of Curriculum) หมายถึง กระบวนการจัดทำในการจัดการความรู้ประสบการณ์ ทักษะ เจตคติ ตลอดจนความสามารถต่าง เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ความสามารถเป็นไปตามคาดหวัง โดยทำการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมารวบรวมกำหนดเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมและนำไปทดลองใช้และ ติดตามผลการใช้หลักสูตรนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

การฝึกอบรม (The Course Training) หมายถึง การจัดกิจกรรมขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ ทักษะและพฤติกรรมการทำงานของผู้รับการฝึกอบรม จนสามารถดำเนินกิจกรรมหรือบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในฝึกอบรม

ขีดความสามารถ (The Competency) หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้จากผลรวมของความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และทักษะ (Skill) ในการปฏิบัติงานเพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ผู้นำชุมชนท้องถิ่น (Local Leaders) หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทและหน้าที่หลักในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและเชื่อถือจากชุมชน มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้หมายถึง ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism Management)
หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว บนฐานความคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน ตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูก รุ่นหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ เป็นสำคัญ

ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการตรวจสอบเพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ว่าสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ประสิทธิภาพด้านทฤษฎี ต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 โดย

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างการฝึกอบรม

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม